

Mexikoko Guerrero eta Oaxacan herritarrak armatu dira bizirauteko

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Ofizialki *narkotrafikoaren kontrako gerra* bataiatu den sarraskiaren erdian, Mexikoko hainbat herri auzolaneko polizia sortzera jo dute jendeen biziak eta etxeak zaintzeko agintari ustelek bidalitako militarren edo narkotrafikoaren sikarioen atzaparretatik. *Policia Comunitario* uniforme jantzirik, ia bi mila gizon eta emakume armatuk patruilatzen dituzte Guerrero eta Oaxacako eskualde askotako bide eta karrikak.

Tarteka zabaltzen dira munduan azken hamarkadotan Mexikon endemikoa bilakatu den bortizkeriaren oihartzunak. Laster itzaltzen dira, Ayotzinapako 43 ikasle desagertarazi eta ziurrenik torturatu ostean hilen sarraskia ahaztu zen bezala. Baina Mexiko osoan egunerokoa dira bortxaketa, lapurreta, tortura eta hilketak; AEBek bien arteko harresia eraikitzeak are eztanda gogorragoetara kondenatuko du horko jendea.

Gero eta lotsagabeago beren legea ezartzen duten narkotrafikatzaileak batetik, eskupekoz usteldutako agintari politiko eta militarrek bestetik, atzerri-rik jinek Mexikoko lurren jabe egin diren meatzaritzako multinazionalak harantzagotik... beren etsipenean komunitate askotan milizia armatuak antolatu dituzte. Iraultza handien ilusioz ez baina soilik bizirik irauteko itxaropenean.

Erdiko Amerikatik Suitzako *L'Echo* magazinerako idazten duen Cédric Reichenbach kazetariak "*Mexique: les villages s'arment pour survivre*" erreportajearen kontatu berri ditu berrikitan Guerrero eta Oaxaca estatuetatik egindako bidaia batean ikusitakoak, nola funtzionatzen duten bizirauteko asmoz beren buruak milizia armatuz hornitzea erabaki duten herrietan.

Guerrerok, bere hiru milioi eta erdi biztanleekin Mexikoko estatu pobreenetakoa denak, AEBek kontsumitzen duten heroina guztiaren erdia sortzen du. Tixtla herrira -21.000 biztanle- heldu da kazetaria: "Narkotrafikatzaileek

irrikatzen duten eskualde honetan ziztu bizian ugaritu dira heroina ekoizteko mitxoleta gorri eta horiek edertutako soroak eta haiekin batera krimena eta inpunitatea. Inoren babesik gabe, drogaren kartelei zuzenean obeditzen dieten poliziek pertsegituak, Tixtlako herritarrek erabaki zuten beren defentsa sistema antolatzea".

Hitzorduan aurkeztu zaio Tori, 28 urteko komandantea, aurpegia *kagula* edo *pasamontañas* batez estalia. Kontatu dio 2013an lanari ekin ziotenean *Los Rojos* karteilekoak zirela herrian nagusi, jendea jipoituz, bortxatuz, edozer ostuz beren AK-47 fusilak eskuetan. Herritarrek polizia komunitarioa osatu zutenean, narkoek atzera egin eta herria bakeratu zen. Geroago, ordea, *Los Ardillos* banda-koak agertu ziren, herritarrei elkarlana eskainiz, aurretik poliziarekin ere tratu lotu zutela argudiatuta, baina milizia berriak tratuari uko egitean gauzak okertu ziren.

Bazter batean elkarriketan ari direla, ohar-tu orduko kazetaria aurkitu da jende ondo armatuz inguratua. Torrik lasaitu du, segurtasun kontua dela: duela lau hilabete narkoek lau polizia komunitario hil zituzten segada antolatuta. Kasualitatez bezala, egun hartan polizia ofizialaren arrastorik ez zen hiltzaileak pertsegitzeko. Giroa mikatza da geroztik: "Kontu handiz ibili beharra daukagu. Hemen krimen antolatua eta Estatua, biak bat eginda daude. Eta narkoek salatariak dauzkate edonon".

San Luis de Acatlanera doa gero kazetaria. Ez da urrun Acapulco, lehen mailako gune turistikoa eta munduko hiri bortitzen artean laugarren. Gerreroko lehenbiziko Polizia Komunitarioa San Luisen sortu zen 1995ean, herritarrak izututa zeuzkan hilketa eta eraso giroari aurre egiteko. Hasieran, agintariak eta armadak berak erraztu zien bidea, baita armak eman ere, jendeak baretuko zituztelakoan. Inguruko eskualdeetara azkar hasi zen zabaltzen eta 1998an beren justizia eta espetxeratzeko sistema propioa ere antolatu zuten, gaizkileak polizia eta epaileei entregatzeak deuse-tarako balio ez zuela jabetuta.

Narkoak gaizto, Estatua gaiztoago

Reichenbach harritu da 42.000 biztanle biltzen dituen San Luis Acatlan udalerriz zabalean sumatzen den giro lasaiarekin. Ez kontrolik, ez jende mozorroto armaturik, haurrak karriketan jolasean, herritarrek beldurrik gabe bide, soro eta plazetan... Milizia herritarren fundatzaileetako den Gelacio Barrera Quinterok aitortu dionez, "ezin amestuzkoa zen hau 1990eko hamarkadan hasi ginenean. Ez genituen armak plazerez hartu, beharrak eraginda baizik. Jendea hiltzera behartu gaituzte. Gutako lagun asko ere erori dira borrokan. Orain Mexikoko leku askotan nahiko lukete hemen daukagun bakea".

Guerreroko 150 herritan zabalduta daude gaur 1.800 miliziano, Aginte Komunitarioen Eskualdeko Koordinadora

'Proces' egunkariak plazaratutako argazkian, CRAC-PCKo polizia komunitarioa armak kentzen Tixtlako udal polizia bati 2013ko abuztuaren 26an. Egun hartan herri batzarraren 50 milizianok udaletxea okupatu zuten, aurretik bost polizia mendea hartuta, elkarri tiroka hasteko gutxiren faltan. Udalaren poliziek atxilotutako Nestora Salgado buruzagia eta beste 20 komunitario askatzea exijitzen zuten. Ondoko egunetan tirabira handiak izan ziren batetik Gobernuak Tixtlara bidalitako federal eta militarren, eta bestetik herri batzarraren polizia komunitarioen artean.

-Polizia Herritarra (CRAC-PC) delakoa- ren agintepean. Herri edo auzune ba- koitzak batzarrean izendatzen ditu bere agenteak, soldatarik gabe ariko direnak. Motibo handia eduki behar da izenda- penari uko egiteko. Ordainetan, gainera- ko herritarrek lantzen dituzte agentea- ren lurrak eta mantenua segurtatzen. Konpromiso zorrotza, dudarik gabe.

Herri batzarra, lekuotako indigenek europarren inbasiora arte zerabilten gobernatzeko modua, zapatistek egu- neratu zuten 1994an agintariei matxi- natu zitzaizkienean. Denborarekin ikusi da zapatisten bide bera hartu ez duten beste indigena eta mestizo askori ere baliagarri suertatu zaila antzinako herri usadio eta legeak eguneratzea, Mexikok bizi duen intentsitate apaleko gerraren erdian laguntzen baitiete bizirauten.

“Gerrilla antzeko bat osatzen dugu

-onartzen du Pablo Guzman komuni- tarioak- baina Chiapaseko zapatisten alderantziz, guk ez diogu gerra dekla- ratu Estatuari. Bakea deklaratu diogu. Eta batzuetan elkarlanean ari gara agin- tariekin, denen onerako baldin bada”. Hala ere, herritarrentzako Estatuaren militar eta poliziak dira beren malurren errudun nagusiak, eta ez diete batza- rrek kontrolatutako eremuetan ibiltzen uzten ez bada aurretik baimena nego- ziatuta. “Gure autonomia eraikitzen ari gara, bide bakarra delako gure bizimo- dua zaindu eta lurrak konpainia han- dien lapurretatik babesteko”.

Estatua izan da herritarrei galdetu ba- rik Mexikoko lurzorua zati handiak meatzaritzako multinazionaleri bi sosen truke saldu dizkiena. Kazetaria Oaxa- cako San Jose del Progresora iritsita, haiek jendei eragiten dizkieten pikar-

diak kontatu dizkio Rosalinda Dionisio Sanchezek, zeinari bi tiro eman baitziz- kioten Kanadako konpainia baten urre meategiari aurre egiteagatik. Hondea- makina erraldoien zarata gau eta egun, meategiak lapurturik ura desagertzea, erabilitako kimikoen kutsadura basa- tia... “Egia da narkotrafikatzaileek us- teltzen dutela gure herrialdea, duda- rik gabe. Baina bortizkeriarik gogor eta orokortuena Estatutik dator. Mexikok eta bere buruzagiek natur baliabideak saltzen dizkiete diru gehien eskaintzen dietenei, herritarrei galdetu ez baina ke- xatzen badira errepresioa ezarritz”.

San Jose del Progreson herritarren batzarrak udal paraleloa antolatu du bere bulego, azoka, irrati eta guzti. Ba- tzar luzeetan erabakitzen dituzte he- rriko eguneroko arazo txikiak bezala meategi erraldoia blokatzeko planak. ■

50 urtez elkarrekin

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com